

Wyrok z dnia 8 października 2010 r.

II PK 37/10

Orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia może być wydane wyłącznie w wyroku kończącym postępowanie w sprawie (art. 415 zdanie pierwsze k.p.c.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 października 2010 r. sprawy z powództwa Jana F. przeciwko D.P. Spółce z o.o. w T.P. o zapłatę, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 23 września 2009 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w części objętej punktem 2 i w tej części przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy w Poznaniu zasądził od pozwanego na rzecz powoda 33.589,07 zł tytułem renty uzupełniającej za okres od 15 marca 2005 r. do 31 grudnia 2007 r. (pkt 1), miesięczną rentę w kwocie 1.000 zł płatną do 15-go każdego miesiąca począwszy od stycznia 2008 r. (pkt 2) i 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (pkt 3), oddalając powództwo w pozostałym zakresie (pkt 5). Ponadto Sąd pierwszej instancji orzekł o rygorze natychmiastowej wykonalności co do 2.285 zł (pkt 4) i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 733 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 6).

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany.

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2008 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił apelację D.P. Spółki z o.o. i zasądził od pozwanego

na rzecz powoda 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku do Sądu Najwyższego, a Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 10 lutego 2009 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W piśmie procesowym z 15 czerwca 2009 r. pozwany wystąpił z wnioskiem o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 14 grudnia 2007 r. utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 kwietnia 2008 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 23 września 2009 r. (zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną) na skutek apelacji pozwanego uchylił punkty 1, 2, 3, 4 i 6 zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 14 grudnia 2007 r. i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania temu Sądowi, jednocześnie pozostawiając mu orzeczenie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej i kasacyjnej. Ponadto Sąd ten zasądził od powoda na rzecz pozwanego zwrot 88.589,07 zł wraz z odsetkami ustawowymi (punkt 2 zaskarżonego wyroku). Sąd Apelacyjny uznał żądanie zwrotu świadczenia za uzasadnione w świetle art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 415 k.p.c.

W skardze kasacyjnej powód, reprezentowany przez fachową pełnomocniczkę, zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części obejmującej pkt 2. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 415 k.p.c. - które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na przyjęciu, że zaskarżony wyrok, uchylający sprawę do ponownego rozpoznania i przekazujący ją Sądowi Okręgowemu w Poznaniu jako sądowi pierwszej instancji jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 415 zdanie 1 k.p.c.

Skarżący wniósł: (1) o uchylenie zaskarżonego punktu 2 wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, ewentualnie (2) o uchylenie zaskarżonego punktu 2 wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie wniosku o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu 88.589,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami szczegółowo wskazanymi w punkcie 2 zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

W odpowiedzi na skargę, strona pozwana wystąpiła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W części objętej punktem 2 zaskarżony wyrok kończy postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c. i w tym zakresie dopuszczalna jest od niego skarga kasacyjna.

Rozpoznawana skarga jest uzasadniona, ponieważ trafny okazał się zarzut naruszenia art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 415 k.p.c. Zgodnie z art. 415 zdanie pierwsze k.p.c., uchylając lub zmieniając wyrok wskutek uwzględnienia skargi o wznowienie postępowania, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego. Natomiast stosownie do art. 398¹⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c., przy ponownym rozpoznaniu sprawy spowodowanym wydaniem przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego, sąd stosuje odpowiednio art. 415 k.p.c.

Wbrew niektórym wypowiedziom w doktrynie prawa, art. 398¹⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c. dotyczy orzekania restytucyjnego zgodnie z zasadami określonymi w art. 415 k.p.c. przez sąd ponownie rozpoznający sprawę, a nie przez Sąd Najwyższy. Orzeczenie Sądu Najwyższego wydane zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. nie kończy bowiem postępowania w sprawie w rozumieniu tego przepisu. Tymczasem dyspozycja art. 415 k.p.c. odnosi się do orzeczeń kończących postępowanie w sprawie i jest to istotą tej regulacji. Sąd Najwyższy ma obowiązek odpowiedniego stosowania art. 415 k.p.c. tylko w orzeczeniach kończących postępowanie w sprawie, co jasno wynika z art. 398¹⁶ i art. 398¹⁹ k.p.c. oraz z porównania tych przepisów z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Jak wyżej powiedziano, istotą regulacji zawartej w art. 415 k.p.c. jest to, że nakaz rozstrzygnięcia przez sąd o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego (*restitutio in integrum*) dotyczy tylko orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Wynika to z celu orzeczenia restytucyjnego, którym jest usunięcie w wyroku uwzględniającym skargę o wznowienie postępowania ujemnych skutków, jakie powstały dla strony skarżącej wskutek

wcześniejszego spełnienia świadczenia orzeczonego prawomocnym wyrokiem uchylonym lub zmienionym wskutek późniejszego uwzględnienia skargi. Cel ten może być spełniony wyłącznie przez orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, ponieważ chodzi tu o ostateczne i stabilne naprawienie błędu zawartego w zaskarżonym wyroku. Z tego względu zawarte w art. 398¹⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c. zastrzeżenie, że art. 415 k.p.c. stosuje się do normowanej w nim sytuacji odpowiednio nie zmienia zasady, że orzeczenie o zwrocie świadczenia wydane przez sąd ponownie rozpoznający sprawę wskutek kasatoryjnego orzeczenia Sądu Najwyższego może być wydane wyłącznie w wyroku kończącym postępowanie w sprawie. Zastrzeżenie to wskazuje jedynie, że reguła z art. 415 k.p.c. znajduje zastosowanie w innym postępowaniu, niż postępowanie o wznowienie postępowania.

Nie ulega wątpliwości, że wyrok sądu odwoławczego uchylający zaskarżony apelacją wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący mu sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. (jak czyni to w pkt 1 wyrok zaskarżony rozpoznawaną skargą kasacyjną) nie kończy postępowania w sprawie. Wyrokiem uchylającym kończącym postępowanie w sprawie jest bowiem wyrok, w którym sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie (art. 386 § 3 k.p.c.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z 398²¹ k.p.c.

=====